

BİLİŞİM SEKTÖRÜNDE ÖRGÜTLENME

Bilişim çalışanlarının sorunlarının ve bu sorunlar temelinde Bilişimde Örgütlenme ihtiyacının görünür hale gelmesinde IBM Türk'de yaşanan "Sendikalaşma" süreci önemli bir rol oynadı. IBM Türk çalışanlarının başlattığı bu sendikalaşma mücadelesinde yaşananlar bir yandan basın-yayın organlarında konunun yer bulabilmesini olanaklı hale getirirken, diğer yandan bu mücadelenin IBM Türk'te başlamış olması bilişim çalışanları açısından da örgütlenme çalışmalarının genişleyebilmesi için itici bir etki yaratmıştır.

Bilişim Sektörüne Genel Bir Bakış

Bilişim sektörü yeni fakat dünya ölçeğinde hızla gelişen bir sektördür. Bu hızlı gelişim bugün Bilişim'in dünyada enerji ile birlikte en stratejik ve en çok gelir getirici sektör olarak tarifiyle somutlanmaktadır. Dünya ölçeğinde çok büyük bir yere sahip olan bilişim sektörü ülkemizde de son yıllarda hızla büyümektedir. Hem bu hızlı gelişim hem de "bilişim devrimi", "teknoloji çağı" gibi popüler söylemlerin etkisi ile de her geçen gün bu sektörde çalışmak isteyenlerin sayısı artmaktadır.

Ancak artan bu önemine karşın ülkemizde bilişim sektörü tamamen "dışa bağımlı" olarak gelişmektedir, üretim ve araştırma-geliştirme faaliyetleri ise yok denecek kadar azdır. Üretim ve teknoloji geliştirme sürecinden kopuk genişleyen bilişim sektörü; teknolojik gelişmeleri toplumsal faydaya dönüştürmek yerine tüketimi körüklemek amacı ile kullanan bilişim tekellerinin, herhangi bir "ulusal bilişim politikası" geliştirmek yerine tekellerin ihtiyaçlarına göre hareket eden siyasal iktidarların politikaları nedeniyle giderek bir sorunlar yumağına dönmektedir.

Bu sorunlar yumağı elbette uzun vadeli, toplum yararına "ulusal politikaların" üretilmesi ve uygulanması ile engellenebilirdi. Ne var ki ülkemizde siyasal iktidarların son yıllarda hızlanarak artan bir şekilde kamusal olan herşeyi tasfiye etme politikaları; "özelleştirmeleri hızlandırarak sürdürme" adına sağlık, enerji, su gibi en temel insani ihtiyaçların bile tekellerin sömürüsüne açılması ile devam etmektedir. Bilişimde yaşanan ve yaşanacak dönüşümlerde de siyasal iktidarların bakış açısı aynıdır. Eğitimden, üretim ve araştırma-geliştirme süreçlerine kadar planlanması gereken politikalar tamamıyla uluslararası tekeller ve onların yerel uzantılarının ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Bu yazı kapsamında tartışılmamakla beraber ülkemizde de

uygulanmaya çalışılan politika; kapitalist tekeli şirketlerin ucuz işgücü amacıyla ve sömürmek üzere Türkiye'de şubeler açıp, istihdam bahanesiyle Hindistan benzeri bilişim sömürgesi yaratma girişimleridir.

Bilişim Çalışanlarının Temel Sorunları

Bilişim sektörü çalışanlarının gerek ekonomik ve sosyal haklar bakımından gerekse çalışma koşulları açısından oldukça iyi şartlarda yaşayan "mutlu bir azınlık" olduğu sanılmaktadır. Oysa sanılanın aksine, tam da bu sebeplerden giderek artan bir ivme ile bilişimde çalışmak isteyen işgücü büyümekte ve "azınlık" durumu ortadan kalkmaktadır. Asıl önemli olan ise sektörde çalışan "mutlu bir azınlık" gerçekten varolsa da çalışanların önemli bir kesimi, diğer sektörlerde de yaşanan çok ciddi hak gaspları ve çalışma koşullarındaki olumsuzluklarla yüzyüzedir.

Bilginin metalaştırılmasının, sermaye için yeni bir sömürü alanı olarak ortaya çıktığı günümüzde işte bu "mutlu azınlık" içinde olduğuna inanılan IBM Türk bünyesinde çalışan bilişim emekçilerinin giriştiği sendikal örgütlenme, bu sorunların gün ışığına çıkmasını sağlaması ve bir kısmına ilk elden çözüm araması açılarından büyük önem taşımaktadır.

Emekçilere ve halka dönük her ciddi saldırıda mutlaka yaldızlı bir isim bulunur. Bilişim

emekçilerine dönük hak kayıplarının hızla arttığı bu günlerde "bilişim devrimi" söylemini daha fazla duyar olmamız, kentlerimizin talan ve yağma edilmesi projelerine "kentsel dönüşüm" denilmesine benzemektedir. İşte bu "bilişim devrimi" yalanı ile sömürülmesi artan bilişim çalışanlarının temel sorunları;

- Belirsiz ücret politikaları, ücret dengesizlikleri, ücret dağılımındaki adaletsizlikler ve emeğinin karşılığını alamama,
- Esnek çalışma adı altında çalışma saatlerinin giderek arttırılması, sürekli hale getirilen fazla mesailer ve bu fazla mesai ödemelerinin yapılmaması,
- Zaten yeterli olmayan sosyal hakların sürekli tırpanlanması,
- Çalışanlara hukuki geçerliliği bile tartışmalı olan, özlük haklarına ve örgütlenmeye dönük kısıtlamalar içeren sözleşmeler imzalatılması,
- Reel ücretlerin sürekli düşürülmesi ve çalışanların

sigortalarının gerçek ücret üzerinden yatırılmaması,
 • Çalışanların örgütlenmesi önündeki yasal ve yasal olmayan engeller ile dayanışmayı ortadan kaldırmaya dönük uygulanan performans politikaları,
 • Örgütlenme çalışmalarına olanak vermeyen ve ucuz, güvencesiz işgücü çalıştırmanın en önemli aracı olan taşeronlaştırma olgusu,
 • Çalışma koşullarının sonucu oluşan meslek hastalıkları,
 • Çalışanların yasal haklarını tam olarak bilememesi,
 • Bilişim politikalarının, sermaye sözcülüğü yapan STK ve siyasal iktidarlar tarafından sermayeyi ve piyasayı korumaya yönelik oluşturulması,
 • Sektörde varolan standart eksikliklerinin bir sonucu olarak, altyapısı, donanımı olmayan kişi ya da firmaların daha ucuz ve güvencesiz işgücü yaratmada kullanılmaları, şeklinde özetlenebilir.

Elbette daha da çoğaltılabilecek bilişim emekçilerinin bu sorunları, diğer sektör çalışanları ile paralellik göstermektedir. Bu sorunları arttıran temel faktörler de, bilişim çalışanlarının örgütlülüklerinin olmayışı, siyasal iktidarların ve sermayenin daha fazla kar için emekçilere dönük süreklileştirdikleri baskı politikalarıdır. Giderek artan bu sorunların çözümü ve sürekli artan hak gasplarının engellenebilmesi "Bilişim Çalışanlarının Örgütlenmesi" ile mümkün olabilecektir. IBM Türk'de yaşanan sendikal mücadele tam da bu noktada önem kazanmaktadır.

IBM Türk'de Ne Oldu?

5 senedir maaşlarına zam alamayan, sosyal ve özlük haklarına dönük kısıtlamalara maruz kalan 400'e yakın IBM Türk bilişim çalışanı, bu sorunu gidermek için IBM Türk yönetimiyle görüşerek hak arayışına girişti. Görüşmeler sırasında çalışanlardan yana tavır alan, bölüm müdürü pozisyonunda senelerce çalışmış olan Endüstri Mühendisi Can Özler işten çıkarıldı. Yaşanan bu tatsız olayın ardından bilişim çalışanları, bir süredir tartıştıkları sendikalaşma süreçlerini hızlandırarak Tez-Koop-İş sendikasına başvurdu.

Tez-Koop-İş sendikasına üye IBM Türk çalışanları toplu sözleşme haklarını savunmak üzere sendikalarıyla birlikte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na yetki başvurusunda bulundular. (IBM Türk çalışanlarının %50'sinin mühendis, %25'inin de elektrik, elektronik ve bilgisayar mühendisi olduğu biliniyor.) Çalışma Bakanlığı 209 IBM Türk çalışanının (26 Mart 2008 tarihindeki üye sayısı) noter kanalı ile yapmış olduğu üyelik başvuru bilgilerini doğruladı, onayladı ve 11 Haziran 2008 tarihinde IBM Türk'ü bilgilendirdi. (Şu anda sendikalı çalışan sayısı 300'e yaklaşmış olup bu sayı kapsam dışı personel dışında ¾'lük bir oranı aşmıştır.)

Ancak IBM Türk yönetimi Toplu Sözleşme ve Grev haklarını geciktirmek için 17 Haziran 2008 tarihinde "yeterli üye çoğunluğuna erişilmemesi ve sendikanın yer aldığı işkolunun uygun olmaması" gibi "gerçek dışı ve zorlama" gerekçelerle itirazda bulundu. Tez-Koop-İş sendikası Bakanlık'tan yetkiyi almış olmasına karşın IBM Türk yönetiminin itirazı üzerine şu an mahkeme süreci başlatılmış durumdadır. Bir sonraki duruşma konuyla ilgili

bilirkişi raporunun beklenmesi kararıyla 25 Kasım 2008 günü Sirkeci 7. İş Mahkemesi'nde yapılacaktır.

Mahkeme süreci devam ederken IBM Türk yönetiminin çalışanlar üzerinde uyguladığı baskı politikaları ve sendikalaşmayı engelleme çabalarıda devam ediyor. Şirket merkezinin sendikalaşmayı engellemek üzere yurtdışından bir insan kaynakları yöneticisi getirmesi ile yeni bir dönem başlayacak gibi duruyor. Ayrıca IBM yönetiminin çalışanların özlük haklarına dönük kısıtlamalarından özellikle emeklilik haklarına dönük olanlarını kabul etmeyen bir yönetici daha yakın zamanda işten çıkarıldı ve bu işten çıkarmaların sürmesi ihtimali de var. Tüm bu gelişmeler boyunca kararlı bir şekilde yollarına devam eden çalışanların somut taleplerinden biri olan ücret artışı ise gerçekleşti. Şirket beş yıldan sonra maaşlara % 25 zam yaptı.

Son olarak IBM CEO'sunun da 12-14 Kasım'da IBM tarihinde ilk defa olarak Türkiye'ye geleceği açıklandı. IBM'de çalışan bilişim emekçileri şimdi CEO'larını "*don't fix, don't come*" (çözmeden gelme) sloganıyla 'karşılama' hazırlanıyorlar.

Bundan Sonrası...

Bugün öncelikli olan görev, bilişim çalışanlarının örgütlülüklerinin yaratılması için bir mücadelenin başlatılmasıdır. En başta da bu sektörün en önemli bileşeni olan teknik elemanların ve bu teknik elemanlar içerisinde de mühendislerin harekete geçirilmesi gerekmektedir. Bu mühendislerin önemli bir kısmında Bilgisayar, Elektronik, Haberleşme mühendisleri olduğu gerçeğinden hareketle de EMO'nun bu sürece yön vermesi gerekmektedir. Bilişimde çalışan mühendislerin önemli bir kısmının Oda ile ilişkisinin olmadığı da gözönüne alındığında kapsamlı bir çalışma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu noktada bilişimde işyeri temsilcilikleri oluşturulması önem kazanmaktadır.

Bilişim çalışanlarının örgütlenmesi çalışmalarında itici güç oluşturan IBM Türk'de yaşanan sendikal mücadele tüm bilişim çalışanları tarafından desteklenmelidir. IBM Türk çalışanlarının mücadelesi; bilişim çalışanları, meslek örgütleri, demokratik kitle örgütleri ve sendikalar tarafından aktif bir şekilde desteklendiğinde sektörde bir ilk olacak bu sendikal örgütlenmenin başarı ile sonuçlanması mümkün olacaktır.

Bir yandan mahkeme süreci takip edilirken asıl yapılması gereken ise "Bilişimde Örgütlenme"ye dönük bilişim çalışanlarının, meslek odaları ve sendikalar ile beraber oluşturması gereken platformlardır. Bilişim çalışanlarının ortak sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunlar etrafında ortak taleplerin oluşturulması amacı ile EMO İstanbul Şubesi yürütücülüğünde sürdürülen "Bilişimde Örgütlenme" toplantıları bu açıdan önemli bir başlangıç olarak değerlendirilmelidir.

Bilişim çalışanlarının yaşadığı sorunlar, ancak bilişim çalışanlarının kendi sorunları etrafında örgütlenmesi ve mücadele etmesi ile çözülebilecektir...

Kurtuluş Kaya

kurtulus.kaya@emo.org.tr